

El gust per la lectura

ELS LLIBRES I LA LECTURA

Volum I

El poder dels llibres

(Il·lustració: Arian Morera Velázquez)

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2006-2007

Direcció General d’Innovació
Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social
Servei d’Ensenyament del Català

Els llibres i la lectura

Volum I

El poder dels llibres

Solucionaris

HENAR MORERA VELÁZQUEZ
MARGARIDA ROCA HERRERA

ÍNDIX GENERAL

VOLUM I

INTRODUCCIÓ	9
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	11
I. EL PODER DELS LLIBRES	15
1. Els llibres, el mirall del que som	17
2. La lectura, una finestra al món	18
3. La lectura dins la literatura	20
4. Llegir, un costum plaent	23
5. El menyspreu i la ignorància de la lectura	24
6. La repressió de la lectura	26
ANNEX: La lectura dins l'art	33
BIBLIOGRAFIA	37
SOLUCIONARIS	39

VOLUM II

II. <i>LA BIBLIOTECA DELS LLIBRES BUITS</i>	9
1. Abans de llegir	11
2. Mentre llegim	21
3. Després de llegir	46
III. <i>LA GUIA FANTÀSTICA</i>	53
1. Una guia per la fantasia	55
2. Llegim	61
3. Després de llegir	75
ANNEX: Indrets de <i>La guia fantàstica</i>	79

VOLUM III

IV. <i>LA HISTÒRIA INTERMINABLE</i>	11
1. Per entrar a Fantasia	13
2. Dins de Fantasia	23
3. Fora de Fantasia	48
V. <i>FAHRENHEIT 451</i>	69
1. Abans de llegir	71
2. Mentre llegim	83
3. Després de llegir	101
ANNEXOS	107
Annex 1: Monstres i prodigis	109
Annex 2: Entrevista inèdita amb Ray Bradbury	113

ÍNDIX VOLUM I

INTRODUCCIÓ	9
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	11
1. Objectius	11
2. Continguts	11
3. Orientacions didàctiques	12
I. EL PODER DELS LLIBRES	15
1. Els llibres, el mirall del que som	17
2. La lectura, una finestra al món	18
3. La lectura dins la literatura	20
4. Llegir, un costum plaent	23
5. El menyspreu i la ignorància de la lectura	24
6. La repressió de la lectura	26
6.1. Els llibres i la censura	26
6.1.1. La Guerra Civil espanyola	27
6.2. Biblioteques cremades	29
6.3. Escriptors perseguits	31
ANNEX. La lectura dins l'art	33
BIBLIOGRAFIA	37
SOLUCIONARIS	39
Volum I	
I. El poder dels llibres	41
Volum II	
II. <i>La biblioteca dels llibres buits</i>	45
III. <i>La guia fantàstica</i>	63
Volum III	
IV. <i>La història interminable</i>	75
V. <i>Fahrenheit 451</i>	101

INTRODUCCIÓ

Si busquéssim persones convençudes del valor de la lectura i de l'interès que ha de tenir el fet de llegir, segurament les primeres les aniríem a buscar entre el professorat de llengua i literatura, de manera que aquesta consideració ens estalvia haver de "vendre-us" el fet de llegir i ens allibera de fer-nos missioneres de la lectura. Tanmateix, l'amor a la paraula escrita o el valor d'una obra literària ja significa tota una altra qüestió. Ha estat dit i repetit que el desig de llegir no es pot imposar, d'aquí que sigui tan atractiu pensar que potser el podríem encomanar al nostre alumnat com si fos una atractiva malaltia.

Hem volgut mostrar els efectes positius del fet de llegir prenent dues obres els protagonistes de les quals milloren la seva personalitat a través de la lectura. En segon lloc, dues obres en què es fan evidents els estralls que provoca la prohibició o l'oblit de la lectura, i s'hi veuen clarament les conseqüències nefastes de la no-lectura, per dir-ho així.

Per aquesta raó les quatre obres que aplega aquest dossier es poden presentar des d'aquests dos eixos: per una banda, la fantasia a través de la ficció, que conté *La història interminable* i *La guia fantàstica*; per l'altra, la negació de la lectura, amb *Fahrenheit 451* i *La biblioteca dels llibres buits*. Quatre obres que han d'acollir els qui hi vulguin dialogar i acompanyar-los en l'aventura de construir-se dins el cor una biblioteca de llibres apreciats.

L'objectiu de les propostes didàctiques d'aquest dossier, adreçades a un alumnat d'una franja molt àmplia, des del cycle superior d'educació primària fins al batxillerat, és desenvolupar-ne la competència literària, que engloba les estratègies i els recursos implicats en la comprensió lectora, els coneixements literaris i el plaer per la lectura; és a dir, les habilitats, els coneixements i els valors que intervenen en la recepció de textos.

A partir d'aquest objectiu s'han elaborat els diferents apartats que componen el dossier:

- *El poder dels llibres* pretén ser un recorregut per totes les possibilitats que els llibres i la lectura ofereixen. A través de fragments literaris, es veurà la lectura dins la literatura, la lectura com una finestra al món o el fet que un llibre pugui ser el mirall en què es reflecteixi qui llegeix. Com a contrast, es mostrarà el menyspreu i la ignorància de la lectura, il·lustrats a través de fragments en què s'evidencia la prohibició de llegir, la repressió, la persecució de llibres o escriptors, i la crema de biblioteques.
- *Fahrenheit 451*, de Ray Bradbury, presenta una proposta pensada per a alumnes de batxillerat i centrada en els aspectes essencials de l'obra, alhora que no oblidia les qüestions de fons que el seu tema suscita.
- *La biblioteca dels llibres buits*, de Jordi Sierra i Fabra, presenta un seguit de propostes pensades per a cycle superior d'educació primària o primer cycle d'ESO que se centren en l'anàlisi de l'obra i en l'univers que obren les biblioteques.
- *La història interminable*, de Michael Ende, presenta un seguit de propostes pensades per a segon cycle d'ESO que pretenen desvetllar en l'alumnat un

interès semblant al del protagonista d'aquesta obra: un noi que accedeix a un món meravellós gràcies al poder de la seva imaginació.

- *La guia fantàstica* de Joles Sennell ofereix el que el mateix llibre anuncia en el seu títol, una guia d'accés a la fantasia que suposa anar creant diversos relats de ficció amb un fil conductor. La proposta està pensada per a l'alumnat de cicle superior d'educació primària.

En la **bibliografia** hem consignat aquells llibres que, d'una manera general, ens han servit per treballar el fet de llegir i aquells que són necessaris per a l'estudi de les quatre obres proposades, però també hem volgut incloure-hi aquelles lectures que hem cregut d'interès perquè tractaven una qüestió similar.

En l'apartat d'**Annexos** hem inclòs un solucionari de les propostes didàctiques de resposta tancada, per tal de facilitar la tasca del professorat. Així mateix, hi trobareu material complementari per a cadascuna de les obres presentades.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

1. Objectius

1. Fomentar l'hàbit de la lectura, a partir de textos que parlen, justament, del fet de llegir.
2. Conèixer autors que han desenvolupat una part del seu recorregut literari a partir del llibre.
3. Conèixer el món fantàstic i meravellós dels llibres.
4. Comprendre la realitat d'alguns moments històrics en països en què la prohibició de la lectura i la censura n'han marcat el destí.
5. Mostrar interès pel valors humans que proposen aquestes lectures.
6. En el cas de les lectures per a l'alumnat dels darrers cursos de primària i primer cicle d'ESO, desvetllar la imaginació a partir del treball tant individual com en grup.
7. Entusiasmar els nois i noies en la literatura.
8. Fomentar el diàleg a partir dels temes treballats en les lectures.

2. Continguts

Procediments

1. Identificació i ús de diverses tècniques literàries: la narració fantàstica i meravellosa, el conte, l'auca.
2. Exposicions orals en grup o individuals.
3. Debats a l'aula.
4. Anàlisi dels personatges.
5. Anàlisi de la novel·la a través d'alguna de les lectures proposades al dossier.
6. Anàlisi dels recursos literaris utilitzats en les obres.
7. Ús dels mitjans de comunicació social per treballar aspectes relacionats amb la lectura.
8. Aplicació de tècniques d'escriptura i manipulació de textos escrits.
9. Elaboració d'un llibre en la proposta didàctica de *La biblioteca dels llibres buits*.
10. Recerca d'informació en fonts bibliogràfiques.
11. Comprensió dels textos literaris treballats.
12. Lectura dels textos en veu alta.
13. Estudi de la creació d'ambient en una obra literària.
14. Visites a biblioteques.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. La narració fantàstica i meravellosa, i la ciència-ficció, vistes des de diferents escriptors.

2. Els jocs de paraules.
3. El joc com a eina per a entrar al món de la ficció.
4. Recursos per a l'estudi del gènere de la novel·la fantàstica.
5. El llenguatge literari. El sentit figurat.
6. L'exposició oral; l'entrevista.
7. Els grans autors de novel·la fantàstica.

Valors normes i actituds

1. Valoració de la lectura com a font de coneixement.
2. Interès per la lectura, font de coneixement i estímul per a la imaginació i la fantasia.
3. Interès per conèixer la importància dels llibres i de la cultura per a construir un món millor.
4. Participació en treballs en grup i exposicions orals.
5. Respecte per les opinions dels altres.
6. Valoració dels diferents textos com a eines per conèixer i prendre consciència de diferents problemes de la societat actual: valoració del desinterès creixent per la cultura.
7. Sensibilització per gènere de la literatura fantàstica i de ciència-ficció.
8. Hàbits de lectura en veu alta.
9. Valoració de la cultura i del saber com a eines per a la llibertat.

3. Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament aprenentatge

Les activitats proposades en aquest dossier van adreçades des del darrer cicle de primària fins a batxillerat.

El dossier presenta un primer apartat dedicat exclusivament a l'estudi i treball del tema de la lectura com a font d'inspiració en diversos escriptors de tots els temps. Aquest apartat, fent la selecció que sembli convenient, es pot aplicar en tots els nivells, ja que presenta activitats bastant generals.

Cada llibre té un tractament diferent en el dossier a causa de la diversificació temàtica que ofereix cadascun i del grau de dificultat de comprensió.

La història interminable, molt extens, presenta una quantitat important de personatges i de situacions que els alumnes de segon cicle d'ESO poden trobar interessants i podran seguir sense cap mena de dificultat. Totes les activitats estan proposades per a aquest nivell o superior, tot i que en el dossier es podrien trobar activitats per a nivells inferiors.

Fahrenheit 451 és una novel·la que interessarà a grups de 4t d'ESO o batxillerat. La temàtica és menys complexa, però molt més compromesa, i requereix un treball de conscienciació de l'alumnat en l'atenció a temes relacionats amb la prohibició de la

lectura en certs moments històrics, la censura, l'oci, la superficialitat, el desinterès per la cultura, etc.

La guia fantàstica és una lectura fàcil per a lectors del cicle superior de primària. Tota la proposta didàctica està pensada per a aquesta franja d'edat. Caldrà una lectura lenta i conduïda. Hem fet una subdivisió de les tres parts de la novel·la per treballar-la més a poc a poc. En cada fragment que es treballa es proposen unes activitats de contingut, d'expressió i de creació, que van conduint la lectura gràcies als llibres que van trobant els nous lectors de la guia fantàstica.

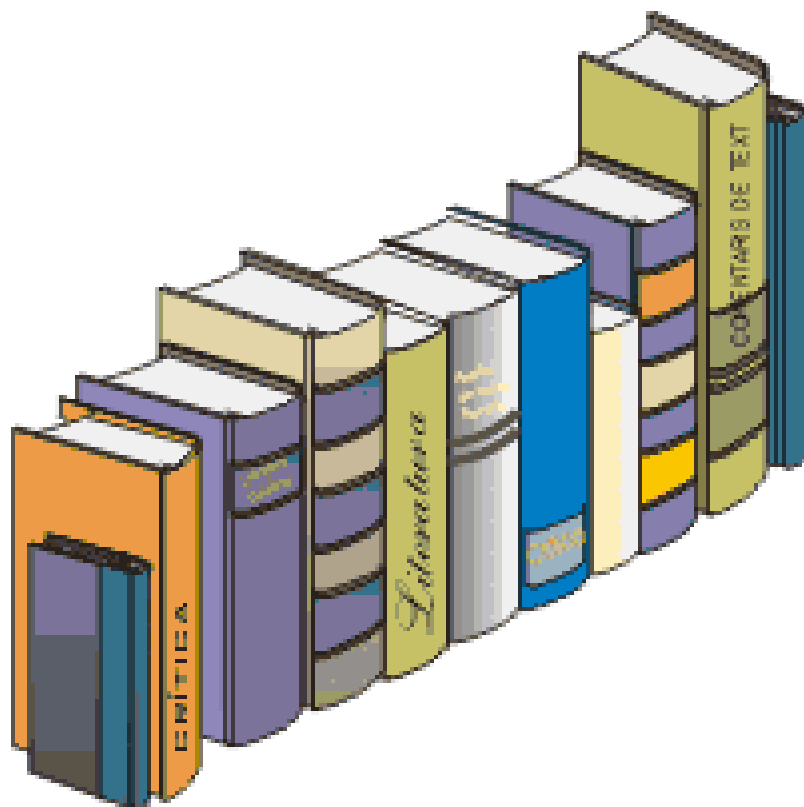
Finalment, el plantejament de la proposta didàctica de *La biblioteca dels llibres buits* és semblant al de *La guia fantàstica*, introduint-hi, però, un treball personal que s'inicia al començament de la lectura i es conclou amb el final del llibre. Així, l'alumnat va treballant les diferents activitats que es proposen per a la comprensió del text i, a la vegada, va confeccionant el SEU llibre, a partir de les instruccions que es donen a cada capítol. En el primer apartat, **«Abans de llegir»**, es treballa el llibre des de la seva fabricació, la seva història, o la creació literària fins arribar a la biblioteca. És un text per a alumnat de primer cicle d'ESO. Per a les activitats entorn del llibre s'han tingut en compte les propostes de l'edu365.

Per a l'avaluació

Els continguts que es treballen en els llibres d'aquests dossier són molt diversos i en cada un dels llibres s'ofereix una oportunitat per a avaluar la comprensió, l'expressió i la capacitat de creació literària, adequada a cada nivell.

L'avaluació formativa es pot dur a terme a partir de les propostes que es donen de cada llibre, ja que, mitjançant les activitats, l'alumnat haurà treballat l'expressió i comprensió oral i escrita: activitats creatives, imitació de textos, redacció d'un conte fantàstic, un informe, una notícia...

Finalment, l'avaluació sumativa haurà de ser el resultat dels aprenentatges adquirits durant la realització de les activitats. Sempre caldrà l'acompanyament del professorat en el desenvolupament de les activitats i la planificació per tal d'aconseguir els objectius proposats.

I. EL PODER DELS LLIBRES

“Llegeix-me” us diu un llibre encara per obrir. I sembla una súplica o un prec que clama al cel del desconegut. Si l'enceteu, entre el qui l'ha escrit i vosaltres naixerà la comunicació, un lligam fet de paraules que us durà allà on vulgueu imaginar tot el que ha creat algú que no sou vosaltres. I ja no sereu estranys l'un per l'altre. Sereu amics.

1. ELS LLIBRES, EL MIRALL DEL QUE SOM

Un llibre és una cosa molt perillosa que us pot canviar la vida. En primer lloc, perquè, com que el desig de llegir no es pot imposar, si desitgeu llegir ja és senyal que esteu vius, que voleu deixar-vos endur a una altra dimensió. L'estona que passareu llegint us allunyarà del temps que anirà marcant el rellotge mentre llegiu, com li passa a Bastian, el protagonista de *La història interminable*:

El rellotge de la torre va tocar les deu. En Bastian es meravellà de la rapidesa amb què havia passat el temps. Durant les classes, cada hora se li feia normalment una petita eternitat.[...]

El rellotge de la torre va tocar les dues.

En Bastian ja no es podia aguantar més: li calia anar al wàter amb tota urgència. Ja feia una bona estona que en tenia ganes, però la veritat és que no havia pogut deixar de llegir.

En segon lloc, un llibre pot transformar la vostra manera de veure el que us envolta i el coneixement que teniu de vosaltres mateixos. Per això sovint es parla de “l'aventura de llegir” com si es tractés d'emprendre un viatge qui sap on.

Per conèixer aquest món privilegiat de la lectura, comenceu llegint els textos que teniu a continuació. Després feu els exercicis que us proposem:

Text 1

El llibre és un pou de silenci. La lectura exigeix el silenci, i també la immobilitat i la solitud. La lectura profunda, és clar. Per això Kant deia que és una activitat antinatural, potser per la immobilitat. [...]

Les llibreries, les biblioteques són la memòria de la humanitat. Sense memòria no sabríem ni qui som. La quantitat d'informació i els moments de plaer que podem obtenir dels llibres encara no han estat superats per cap altre mitjà. Diuen que la invenció de les ulleres va suposar l'allargament de la vida dels ulls. De la mateixa manera, gràcies als llibres allarguem el coneixement fins a límits grandiosos.

Emili Teixidor, «Notes sobre la lectura»¹

1. Què us sembla que volen dir les paraules d'Emili Teixidor *les biblioteques són la memòria de la humanitat*? Per Emili Teixidor, llegir exigeix silenci. Però en alguns

¹ TEIXIDOR, Emili. «Notes sobre la lectura». *L'illa*. [Alzira: Bromera] (primavera 2006), núm. 42.

casos la lectura encara és en veu alta. Com llegeixen als monestirs? Sabeu què fa el «lector» o «lectora» d'un monestir?

Text 2

Me gusta tanto la lectura que mis recuerdos más antiguos son menos de cosas vividas que de cosas leídas. Así, uno de los primeros recuerdos de mi autobiografía sería la historia del genio a quien el pescador encierra en la vasija de cobre; y otro el cofre que un viejo marinero lleva a una posada y en el que descubren la isla del Tesoro.

Jorge Luís Borges, *Borges A/Z* (p. 156)²

Text 3

Se habla de la desaparición del libro; yo creo que es imposible. [...]

Si leemos un libro antiguo es como si leyéramos todo el tiempo que ha transcurrido desde el día en que fue escrito y nosotros. Por eso conviene mantener el culto del libro. El libro puede estar lleno de erratas, podemos no estar de acuerdo con las opiniones del autor, pero todavía conserva algo sagrado, algo divino, no con respeto supersticioso, pero sí con el deseo de encontrar felicidad, de encontrar sabiduría.

Jorge Luís Borges, «El Libro» (p. 25-26)³

2. Com ens diu Borges que li agrada llegir? A què es refereix quan parla del geni i l'ampolla o el cofre i l'illa del tresor?

3. Per què pot arribar a desaparèixer el llibre com a objecte? Què pot substituir un llibre? Esteu d'acord amb el que defensa Borges, quan es refereix a la importància del llibre? Raoneu la resposta.

4. Umberto Eco va escriure una novel·la, *El nom de la rosa*, en què els llibres i les biblioteques són el motiu de tot l'entramat. Si podeu, llegiu aquesta novel·la o, en tot cas, mireu la pel·lícula. Us ajudarà, a part de divertir-vos, a entrar en el món fosc i misteriós de les biblioteques monàstiques de l'edat mitjana.

2. LA LECTURA, UNA FINESTRA AL MÓN

La lectura ens regala una construcció creada amb paraules. Amb les paraules podem ordenar el món. A través d'elles ens expressem amb els altres, i per elles ens fem humans.

Text 1

Tots ens llegim a nosaltres mateixos i al món que ens envolta per poder entreveure què som i on som. Llegim per entendre o per començar a entendre. No tenim altre remei que llegir. Llegir, quasi tant com respirar, és la nostra funció essencial.

Alberto Manguel, *Una historia de la lectura*

² BORGES, Jorge Luís. *Borges A/Z*. Madrid: Siruela, 1988.

³ BORGES, Jorge Luís. «El Libro». Dins *Borges oral*. Barcelona: Bruguera, 1983.

1. Busqueu el mot *llegir* al diccionari. Quantes accepcions hi heu trobat? Quantes entrades? És un mot polisèmic, el verb *llegir*? Per què? De quin mot llatí procedeix la paraula *llegir*?

2. Cerqueu el mot *lectura*. És un mot derivat de *llegir*? Per què?

Text 2

L'escriptura va permetre atresorar tot el món. Scripta manent, "Les coses escrites romanen". Els llibres guarden la saviesa. Els sumeris anomenaven ordenadors de l'univers els qui catalogaven les biblioteques. El món sencer es podia guardar als prestatges. O endur-se'l de viatge, com feia, al segle X, el visir Al-Sahib ibn abad al-Qasim Ismail, que viatjava pel desert amb la seva col·lecció de 117.000 volums, transportats per quatre-cents camells ensinistrats per caminar en ordre alfabètic. És fàcil explicar-se la fascinació que produeixen els diccionaris o les enciclopèdies, que són resums gegantins de Tot.

José Antonio Marina i Maria de la Válgoma, *La màgia de llegir* (p. 22)⁴

3. Comenteu el fragment anterior. Com justificaríeu l'acció del visir?

Text 3

M'agradaria preguntar-vos un per un què creieu que és un llibre. [...] Segur que obtindria respostes ben curioses. [...] Els llibres [...] parlen de persones que van existir en un temps passat i també d'éssers que tan sols són reals en la imaginació dels seus creadors. Els llibres són les formes d'art més vives de la història de la humanitat. Han estat escrits per persones que van consagrar-hi la seva existència per fer que la nostra fos una mica millor. Els llibres són la veritat, i els somnis, i la realitat, i la fantasia, i el coneixement, i l'entreteniment, i la pau, i la vida. Sí, la vida, perquè els llibres són vius, tenen ànima, cor, sentiments.

Jordi Sierra i Fabra, *La biblioteca dels llibres buits* (p. 46-47)

4. Què és per a vosaltres un llibre? Penseu-ho i, després, un company vostre anirà anotant les vostres definicions a la pissarra. Traieu-ne conclusions.

Text 4

Estava literalment engolit pel riu poderós d'uns centenars de pàgines. Era el llibre que sempre havia somniat: un cop acabat, ni tota la vida ni tot el món ja no eren els mateixos que abans.

Dai Sijie, *Balzac i la Petita Modista xinesa*

Text 5

A vegades, tanmateix, el llibre em parlava més o menys confusament del món que m'envoltava o de mi mateixa; aleshores em feia somniar o reflexionar, i a vegades trastornava les meves certeses.

Simone de Beauvoir, *Memòries d'una noia formal* (trad. Jordi Julià)

Text 6

⁴ MARINA, José Antonio; VÁLGOMA, Maria de la. *La màgia de llegir*. Barcelona: Rosa del Vents, 2005.

[Carlota parlant amb Werther] *I l'autor que prefereixo és aquell en qui trobo el meu món, el que conta les coses tal com les veig al meu voltant, el que, amb les seves descripcions, m'atrau i m'interessa tant com la meva pròpia vida domèstica [...]*

Goethe, *Els sofriments del jove Werther*

Text 7

Era agradable de pujar-se una beguda calenta a l'habitació i de tenir-la al costat mentre seia a la silenciosa cambra llegint en la casa buida, a les tardes. Els llibres la transportaven a mons nous i li presentaven gent impressionant que vivien vides excitants. Va navegar en vells vaixells de vela amb Joseph Conrad. Va anar a l'Àfrica amb Ernest Hemingway i a l'Índia amb Rudyard Kipling. Va viatjar arreu del món asseguda estant a la seva cambreta d'un poble anglès.

Roald Dahl, *Matilda*

5. Després de llegir els textos 4, 5, 6 i 7 amb atenció, fixeu-vos com els personatges expressen els seus sentiments respecte la lectura d'un llibre determinat. A continuació, relacioneu amb fletxes personatges i sentiments.

El personatge de <i>Balzac</i> ...	s'identifica amb el que llegeix.
Werther	queda atrapat per la lectura del llibre.
Simone de Beauvoir	viaja a altres mons.
Matilda	somnia, pensa.

6. Com es relacionen aquests personatges amb el món, a través del llibre?

7. Penseu en llibres que us hagin fet canviar la idea del món. Compartiu-los explicant-ne una mica l'argument davant del grup.

3. LA LECTURA DINS LA LITERATURA

Els escriptors de tots els temps han vist en la lectura una eina imprescindible per al desenvolupament personal. Llegiu a continuació aquesta sèrie de textos que parlen de la lectura i, després, resoleu els exercicis:

Text 1

*L'obra que en aquest punt he acabat no podran destruir-la
la ira de Júpiter, no, ni el ferro, ni el foc, ni molts segles.
Que aquell dia que sols té dret al meu cos posi terme
com li plagui al període incert que em toca de vida:
la millor part de mi, malgrat tot, ha d'alçar-se per sempre
per damunt dels estels, i el meu nom serà inesborrable
per arreu on s'estén, dominant, l'imperi de Roma.
Em llegirà la gent recitant-me i, famós tots els segles,
mentre resulti cert el poètic presagi, he de viure.*

Ovidi, *Les Metamorfosis* (p. 408)⁵

⁵ Ovidi. *Les Metamorfosis*. Barcelona: Quaderns Crema, 1996.

Text 2

Gustoso el autor con la soledad y sus estudios, escribió este soneto

*Retirado en la paz de estos desiertos,
con pocos, pero doctos libros juntos,
vivo en conversación con los difuntos,
y escucho con mis ojos a los muertos.*

*Si no siempre entendidos, siempre abiertos,
o enmiendan, o secundan mis asuntos,
y en músicos callados contrapuntos
al sueño de la vida hablan despiertos.*

*Las grandes almas, que la muerte ausenta,
de injurias de los años vengadora,
libra, ¡oh gran don Josef!, docta la imprenta.*

*En fuga irrevocable huye la hora;
pero aquella el mejor cálculo cuenta,
que en la lección y estudios nos mejora.*

Francisco de Quevedo

Text 3

Una vena confidencial s'apodera d'ell; es deixa transportar; oblida les altres obligacions; et crida a part: –Fa tants anys que treballo a l'editorial..., em passen per les mans tants llibres..., però puc dir que llegeixo? No és a això que jo dic llegir... Al meu poble hi havia pocs llibres, però jo llegia, llavors sí que llegia... Pense sempre que quan em jubilaré tornaré al meu poble i em posaré a llegir com abans. De tant en tant aparto algun llibre; aquest me'l llegiré quan em jubili, em dic, però després penso que no serà el mateix... Aquesta nit he tingut un somni: era al meu poble, al galliner de casa, buscava, buscava alguna cosa al galliner, a la panera on les gallines ponen els ous, i què he trobat? Un llibre, un dels llibres que vaig llegir de petit, una edició popular, amb les pàgines totes estripades, els gravats en blanc i negre pintats per mi, amb els pastels... Sap? De noi, per llegir m'amagava al galliner...

Italo Calvino, *Si una nit d'hivern un viatger* (p. 86)⁶

Text 4

Un dia (John calculà, més tard, que devia haver fet els dotze anys poc temps abans) tornà a casa i trobà un llibre que no havia vist mai, a terra, al dormitori. Era un llibre gruixut i semblava molt vell. Les rates havien rosegat les tapes i moltes pàgines estaven descosides i arrugades. John el collí de terra i mirà la portada. El llibre es titulava: Obres completes de William Shakespeare.

Linda estava ajaguda al llit, bevent aquell nescal pudent i horrible en una tassa.

⁶ CALVINO, Italo. *Si una nit d'hivern un viatger*. Barcelona. Edicions 62 i "la Caixa", 1988. (Les millors obres del segle XX; 12)

–L’ha portat Popé –va dir. Tenia la veu aspra i gruixuda, com si no fos la seva–. Diu que era dins d’una caixa de la Kiva dels Antílops i que devia fer centenars d’anys que hi era. I deu ser veritat, perquè hi he donat una ullada, i està ple de ximpleries. No és un llibre civilitzat. Però t’anirà bé per fer pràctiques de lectura. [...]

John obrí el llibre a l’atzar.

«No res, sinó viure
en la suor pudent d’un llit maculat,
coent-se en la corrupció
i fent l’amor en el jaç immund...»

Les estranyes paraules penetraren a la seva ment, rodant, com trons; com els tambors de les danses d’estiu si els tambors haguessin sabut parlar; com els homes que cantaven l’Himne del Blat de Moro; belles, tan belles que feien plorar; com les paraules màgiques que el vell Mitsima pronunciava sobre les seves plomes [...]. Però millors que la màgia de Mitsima perquè volien dir més coses, perquè li parlaven a ell; parlaven meravellosament i només s’entien a mitges.

Aldous Huxley, *Un món feliç* (p. 34-37)⁷

Text 5

Sota la rosa de foc de Fahrenheit 451, hom hi veu les cendres il·luminades dels Aldo, els Elzevir o els Bodoni. Hom hi veu també, a la llum dels jardins de Barcelona, la saviesa i l’elegància tradicionals, que han fet aptes, per a la nostra felicitat, les més pulcres edicions de textos i d’imatges. Ho han fet acompanyades per la veu dels poetes i els àugurs, sota un sostre de campanes i coloms, o a l’ombra severa dels arxius i biblioteques que atresoren l’enderrocada grandesa del passat. Talment una autèntica fortuna. Com una rosa de cendra il·luminada.

Joan Perucho

Text 6

–La biblioteca –a casa hi havia molts llibres– serví per escalfar-nos. La selecció va ser molt dura. Triàvem i tornàvem a triar. Primer vam llençar les revistes alemanyes a l’estufa. Després velles revistes franceses de la *Illustration*, i, en acabar, les enciclopèdies. Més tard els mobles. Però no ens atrevíem a llençar els llibres de literatura i, encara menys, els clàssics. La mare, per guarir-me de la tristesa, m’ensenyà francès. Les lectures em van salvar. Tot el dia m’estava sola amb els llibres i ara sé que la tradició culta és resistir. Jo tenia por de baixar al soterrani quan bombardejaven i m’arrapava a un llibre mentre sentia els espetecs i xiulets damunt meu.

Montserrat Roig, *L’agulla daurada*⁸

1. Intenteu extreure de cada un dels autors anteriors les raons que els han mogut a llegir, a ells o als seus personatges. Després, digueu si s’assemblen, si tenen punts en comú, si la lectura els ha transformat...

⁷ HUXLEY, Aldous. *Un món feliç*. Barcelona. Columna, 2002. (Columna Jove)

⁸ ROIG, Montserrat. *L’agulla daurada*. Barcelona: Edicions 62, 2000.

Ovidi

.....

Francisco Quevedo

.....

Italo Calvino

.....

Aldous Huxley

.....

Joan Perucho

.....

Montserrat Roig

.....

2. A partir d'un dels textos anteriors, escriuiu un diàleg entre dos personatges: l'un ha de defensar les idees del text i l'altre, contradir-les. El final ha de ser clar: qui guanya?

4. LLEGIR, UN COSTUM PLAENT

El plaer de la lectura només es produeix quan el qui llegeix, a mesura que va llegint, va recreant el text. Sabem que quan un llibre és, per damunt de tot, literatura, hi podem descobrir el plaer de la lectura, i no tan sols el del coneixement i la informació. Perquè hi ha qui llegeix per instruir-se, d'altres busquen diversió, i molts ho fan per hàbit. La lectura ens ajuda a construir l'imaginari.

Llegiu els fragments següents i responeu:

Text 1

*Qui pot ser més feliç quan, amb el cor content,
s'enfonsa fatigat en un amagatall
plaent d'herba onejant, i llegeix un gentil
i, alhora, alegre conte d'amor i llanguiment?*

John Keats (estrofa d'un sonet de 1816)

Text 2

*Avui m'he emportat un llibre. Sin noticias de Gurb, d'Eduardo Mendoza.
M'agraden aquests llibres que no fan pensar gaire i que pots agafar en qualsevol
moment sense perill de perdre el fil.*

Anna Vila, *Vacances al Zurich* (p. 15)⁹

⁹ VILA, Anna. *Vacances al Zurich*. Barcelona: La Campana, 1993.

1. Destrieu els sentiments que provoquen els llibres i com són definits en els textos anteriors.

Text 3

Potser no hi ha dies de la nostra infantesa tan plenament viscuts com els que hem cregut deixar sense viure'ls, els que vam passar amb un llibre preferit.

Marcel Proust, *Sobre la lectura* (1905)

2. Primer penseu quin era el vostre llibre predilecte en la vostra infantesa. Si voleu recular molt enrere en el temps, potser ho haureu de preguntar als pares! Anoteu-ne el títol i l'autor, si el recordeu. Després, cadascú el pot dir en veu alta a la classe.

Text 4

La passió d'en Bastian Balthasar Bux eren els llibres. Aquell que mai no s'ha passat tardes senceres davant d'un llibre, amb les orelles com una brasa i els cabells embullats, llegint i tornant a llegir, oblidant-se del món que l'envolta i sense fer cabal de la gana ni del fred...

Aquell que mai no ha llegit d'amagatotis amb la llum d'una llanterna dessota la manta, perquè el papa o la mama o qualsevol altra persona que li vol bé li ha tancat el llum amb bones intencions tot argumentant-li que l'endemà li toca matinar...

Aquell que mai no ha vessat llàgrimes amargues obertament o dissimulada, perquè s'estava acabant una història meravellosa i li calia dir adéu a uns personatges amb qui havia compartit tantes aventures, els quals estimava i admirava, pels quals patia i alhora tenia esperances i sense la companyia dels quals la vida li semblava buida i absurda...

Aquell que no coneix res de tot això per pròpia experiència és probable que ara no entengui el que va fer en Bastian.

Michael Ende, *La història interminable* (p.13)

3. Ara penseu quin ha estat el llibre que us ha fet passar una tarda oblidant-vos del món o unes hores robades a la nit amb el llum de l'habitació encès mentre tots els de casa dormien... Anoteu-lo i compartiu-lo amb la resta del grup.

5. EL MENYSPREU I LA IGNORÀNCIA DE LA LECTURA

«Mai no farem entendre a un noi que, una nit, es troba al bell mig d'una història captivadora, mai no li farem entendre amb un raonament aplicat només a ell que ha d'interrompre la seva lectura per anar a dormir». És Kafka qui diu això, en el seu diari, el petit Franz, el pare del qual hauria preferit que passés totes les nits de la seva vida fent números.

Daniel Pennac, *Com una novel·la*

Si els defensors dels llibres i de la lectura fossin tots arrogants, pagats de si mateixos, amb un gran aplom personal, si presentessin els llibres i la lectura com alguna cosa

digna de ser envejada, inabastable per a segons qui, potser algunes persones no lectores s'hi acostarien com aquell que vol entrar en un cercle d'escollits selectes.

1. Feu una llista de les excuses i arguments que etziba la gent que no llegeix.

Text 1

–Què fan aquests nens sense llibres de contes? –va preguntar Neftalí. I Reb Zebulun contestà: –S'han d'espavilar tots sols. Els contes no són com el pa. Es pot viure sense ells.

–Jo no en podria viure sense –va dir Neftalí.

Isaac B. Singer, *Neftalí, el narrador i el seu cavall Sus*

Text 2

Calculo que per a poder llegir el llibre cal tenir una mica més de fantasia que per fer coses normals i corrents. Per això molta gent no hi veia res: els faltava un punt més de fantasia.

Joles Sennell, *La guia fantàstica*

2. Un cop heu llegit el text 2, responeu: què és el que li faltaria a Neftalí (text 1) si no tingués els contes?

Text 3

L'únic llibre d'aquella il·lustrada llar era una cosa titulada Cuinar és fàcil i era de sa mare; quan se'l va haver llegit [...] va decidir que volia alguna cosa més interessant.

–Pare –va dir-, que em podries comprar un llibre?

–Un llibre? –va dir ell-, i per a què el vols, un llibrot tu?

–Per llegir, pare.

–I què té de mal la televisió, valga'm Déu!

[...]

Continuava llegint, i això degué enfurismar el pare. Potser la ira se li intensificà perquè la veia complaure's en una cosa que era enllà de l'abast d'ell.

–No pares mai de llegir? –li roncà.

–Ah, hola, papà –va dir ella, agradosa–. ¿Has tingut un bon dia?

–Què és, aquesta porqueria? –va dir, arrabassant-li el llibre de les mans.

–No és porqueria, papà, és molt bonic. Es diu El poni vermell. És de John Steinbeck, un escriptor americà. Per què no te'l llegeixes? T'agradaria.

[...]

–I, a més, n'estic ben tip, del teu tant llegir. Au, vés i fes alguna cosa de profit. –I amb un rampell terrible va començar a esquinçar les pàgines del llibre, arrencant-les a grapats i llençant-les a la paperera.

Matilda quedà glaçada d'horror. El pare continuà. No hi havia gaire dubte que l'home sentia una espècie de gelosia. Com gosa, semblava dir amb cada pàgina que estripava, com gosa passar-s'ho bé llegint, si jo no puc?

[...]

–No som de llegir llibres –va dir el senyor Wormwood–. No t'hi guanyes la vida, assegut damunt del cul i llegint llibres de contalles. No n'hi tenim, a casa.

Roald Dahl, *Matilda*

3. Agrupeu-vos per aconseguir fer dos personatges. Uns representaran la Matilda i els altres, el seu pare, el senyor Wormwood. Heu de redactar un nou possible diàleg entre ells dos. Després l'escenificareu.

6. LA REPRESSIÓ DE LA LECTURA

Quan la lectura és perillosa: llibres, biblioteques, escriptors...

6.1. Els llibres i la censura

Al llarg de la història, qualsevol règim polític no democràtic que hagi governat un país, ha prohibit les lectures que podien alterar el seu estat dictatorial. La lectura, com veureu en els textos d'aquest apartat, ha estat, i malauradament encara és, motiu de càstig i de repressió. Us donem a continuació un seguit de fragments extrets tant de novel·les com de manuals d'història. Llegiu-los i després responeu les qüestions que us proposem.

La lectura sempre ha estat considerada un perill per totes les autoritats religioses o dictatorials, perquè és una activitat emancipadora, cosa que sempre resulta perillosa. Llibres i mags han estat portats a la foguera amb la mateixa insistència.

José Antonio Marina i Maria de la Válgoma, *La màgia de llegir* (p. 23)

1. Què és la censura? Què ha motivat que al llarg de la història s'hagin prohibit, cremat o censurat molts llibres? Citeu, si el coneixeu, algun fet que hagi provocat la censura de llibres.

2. Sabeu què era l'índex de llibres prohibits? Esbrineu-ho i raoneu quina era la seva funció.

Text 1

L'aparell aterra: no has aconseguit d'acabar la novel·la Sobre la catifa de fulles il·luminades per la lluna de Takakumi Ikoka. Continues llegint tot baixant per l'escaleta, a l'autobús que travessa la pista, a la cua del control de passaports i a la duana. Avances tot portant el llibre obert davant els ulls, quan algú te'l pren dels dits, i com si s'alcés un teló, veus arrencats davant teu policies amb bandoleres de cuir, amb armes automàtiques, daurats amb àguiles i xarretes.

–Però el meu llibre... –gemegues, estirant amb gest d'infant una mà inermes vers aquella autoritzada barrera de botons lluints i boques de foc.

–Segrestat, senyor. Aquest llibre no pot entrar a Ataguitània. És un llibre prohibit.

–Però com és possible...? Un llibre sobre les fulles de tardor...? Però, amb quin dret...?

–És a la llista dels llibres que han de ser segrestats. La nostra llei és aquesta. Vol ensenyar-nos a nosaltres? –ràpidament, d'un mot a l'altre, d'una síl·laba a l'altra, el to passa de sec a brusc, de brusc a intimidatori, d'intimidatori a amenaçador.

Italo Calvino, *Si una nit d'hivern un viatger* (p.177-178)

3. Feu un debat: parleu de les causes que poden motivar un règim polític a prohibir la lectura de certs llibres i quines conseqüències en poden derivar.

Text 2

Los libros judíos fueron considerados como “enemigos del pueblo” y estaban prohibidos. Entre 1941 y 1943, los dueños de las colecciones eran deportados y sus bibliotecas confiscadas. Un informe confidencial de Ernst Grumach ha revelado que la Gestapo convirtió en pasta de papel cientos de obras para poder sacar folletos y revistas propagandísticas. Las colecciones judaicas de Polonia y Viena se quemaron en un incendio en las oficinas de la Reichssicherheitshauptamt (Oficina Central de la Seguridad del Reich), ocurrido entre el 22 y 23 de noviembre de 1943.

Fernando Báez, *Historia universal de la destrucción de los libros* (p. 224)¹⁰

Text 3

Aquell dia de novembre (de 1999) la policia religiosa va procedir amb molta escrupolositat a la llibreria del Sultan Khan. Treien tots els volums amb imatges d'éssers vius, fossin homes o animals, dels prestatges i els llençaven al foc.

Asne Seierstad, *El llibreter de Kabul* (p. 22)

4. A quin gènere literari pertanyen cadascun dels textos que heu llegit? Cal que us n'informeu abans de respondre. Establiu la funció del llibre d'assaig, del d'història o de la novel·la en relació amb els llibres i amb la lectura.

6.1.1. La Guerra Civil espanyola (1936-1939)

Text 1

[...] *Pero en octubre de 1934, en Asturias, una insurrección popular se convirtió, por diferentes motivos, en una especie de comuna, y su fracaso desató una represión feroz, en la cual cualquier observador imparcial puede descubrir los primeros ejemplos de lo que sería el modo de pensar del general Franco y su entorno represivo. Las fuerzas del orden destruyeron los libros de más de 257 bibliotecas populares en los ateneos...*

[...]

La biblioteca universitaria de Asturias, cuyo depósito de manuscritos era admirado por otras instituciones de los pueblos vecinos, desapareció entre las

¹⁰ BÁEZ, Fernando. *Historia universal de la destrucción de los libros*. Barcelona: Destino, 2004.

llamas el día 13 de octubre de 1934. El rector de la Universidad de Oviedo, Sabino Álvarez Gendín, y un grupo de notables creó una Comisión para la depuración de bibliotecas. [...] A su rigor y celo deben su fin cientos de textos completos hasta 1939. Se incautaron todos los libros definidos como pornográficos, revolucionarios o nocivos para la moral pública. Parte de los escritos fue colocada en una sección a la cual se denominó El Infierno...

Fernando Báez, *Historia universal de la destrucción de los libros* (p 210-211)

Text 2

Dimarts, 8 de setembre (1936). Amb una ordre, el comitè pretén esborrar més de mil anys de tradició religiosa a Vic: «Tots els qui guardin a casa seva objectes de caràcter religiós, queden obligats a portar-los absolutament tots a la Plaça. Els qui no ho compleixin seran passats per les armes.» Per assegurar-ne el compliment, s'anuncien escrupolosos registres casa per casa. Els carrers de Vic són un tràfec de gent amb carros, cotxes i carretons cap a la Plaça.

«Un espectacle lamentable que segurament no es presentarà mai més a la Història» Així descriu un testimoni presencial la monumental foguera que els milicians van encendre enmig de la Plaça amb el material religiós sortit de les cases de Vic. Tones i més tones de quadres, imatges de sants, llibres, estampes, robes, ornaments i objectes religiosos, guardats zelosament durant generacions, es transformen en fum i cendra.»

Francesc Farrés i Malian, *Fotografia històrica de Vic* (p. 182)¹¹

Text 3

Francesc Farrés i Malian
Fotografia històrica de Vic
(p. 182)

El matrimonio Vilar Canales nunca superó la añoranza que sentía por Catalunya. A sus hijos les transmitieron el amor a un país que era doblemente maltratado, por catalanista y por republicano. “hasta llegar a México no tuve en mis manos un libro en catalán. En Barcelona presencié cómo mis tíos quemaron libros en catalán que teníamos en casa, algunos de contenido religioso”.

Joaquim Ibarz, «Catalanes en el mundo»¹²

Text 4

La dictadura de Pinochet (Xile 1973-1990)

¹¹ FARRÉS i MALIAN, Francesc. *Fotografia històrica de Vic*. Granollers. Edicions Catalanes Comarcals S.A. 1985.

¹² IBARZ, Joaquim. «Catalanes en el mundo». *La Vanguardia*, 14 d'agost de 2006.

La era sanguinaria de Augusto Pinochet, en Chile, ha estremecido a hombres de todas las latitudes por la impunidad que la distingue. Después del 11 de setiembre de 1973 comenzó una feroz represión contra todos los sectores que apoyaron a Salvador Allende. Fue atacada la editorial Quitmantú, donde se cortaron en pedazos millones de textos. Asimismo hay constancia de que se destruyeron libros como Canción de gesta, de Neruda, Mister Jara, de Gonzalo Dragoy Puerto Engaño, de Leonardo Espinoza. Poco después los censores hicieron cerrar la librería. [...] El plan de los militares golpistas fue propiciar un control absoluto sobre la actividad editorial, y no fueron raras las cacerías para dar con textos de tendencia socialista.

Fernando Báez, *Historia universal de la destrucción de los libros* (p. 254-255)

Text 5

La República Popular xinesa (Mao Zedong, 1949-1976)

–Ja has sentit a parlar de la literatura occidental? –em va demanar Luo un dia.

–No gaire. Ja saps que als meus pares només els interessa la seva feina. Fora de la medicina, no coneixen gaire cosa més.

–Com els meus. Però la meva tia tenia alguns volums estrangers traduïts al xinès, abans de la Revolució cultural. Recordo que m’havia llegit alguns fragments d’un llibre que es deia Don Quixot, la història d’un cavaller força divertit.

–I ara, ¿on són, aquests llibres?

–Se n’han anat en fum. La Guàrdia Roja els va confiscar i els va cremar en públic, sense pietat, just a baix de l’edifici on ella vivia.

Dai Sijie, *Balzac i la Petita Modista xinesa*

1. A partir de cada un dels textos que heu llegit, busqueu les raons que van portar a destruir els llibres. Citeu els punts en comú i, després de fer-ne una reflexió, digueu quin d’aquests actes us ha corprès amb més força i per què.
2. Què és l’infern d’una biblioteca? Per què us sembla que existia? Investigueu, preguntant a la biblioteca del vostre barri, si encara existeixen els inferns de les biblioteques i, si és així, demaneu quina és la seva utilitat avui.

6.2. Biblioteques cremades

El fet de destruir llibres ha estat al llarg de la història un símbol de domini d’una civilització sobre una altra. Normalment, aquesta destrucció ha estat fruit de la guerra, de la invasió a un país, dels atacs a una cultura, del desordre d’una guerra civil. Molts cops, la destrucció de llibres ha estat el senyal inequívoc de la repressió. Llegiu els fragments següents i després responeu:

Text 1

L’antiga biblioteca de Montserrat era notabilíssima pel nombre de volums i la qualitat de les obres impreses i manuscrites que contenia. Es reputava la primera de Catalunya després de la de Santa Caterina de Barcelona. Abundaven els

llibres de ciències eclesiàstiques: teologia, Sagrada Escripura, patristica, etc. No s'ha conservat cap catàleg d'aquesta antiga llibreria; però el lot considerable que hom salvà de la destrucció general, les llistes facilitades per Cisneros en distribuir a la Quaresma els llibres als seus monjos,; els petits catàlegs [...] assabenten de la qualitat i la quantitat de l'antic fons de la nostra biblioteca. No mancaren donacions importants que ompliren ràpidament les lleixes de la llibreria. [...] Al 1811 aquesta biblioteca fou incendiada. En retornar els monjos salvaren quelcom entre els munts de paper fumejant. La biblioteca actual de Montserrat posseeix encara algun volum de fulls mig cremats.

Anselm M. Albareda, *Història de Montserrat* (p. 244-245)¹³

1. Busqueu a l'hemeroteca de la biblioteca del vostre barri o ciutat el reportatge que Fernando Báez va fer el dia 28 de maig de 2003 en el suplement «Culturas», n. 49 de *La Vanguardia*. Si hi teniu accés, també el podreu consultar a www.lavanguardia.es

- a) Quin va ser el motiu de la destrucció de la biblioteca de Bagdad?
- b) El reportatge comença amb una cita de R. W. Emerson: *...cada libro quemado ilumina el mundo*. Comenteu a classe aquesta cita.
- c) Si us fixeu en la part inferior de les pàgines del reportatge, veureu que hi ha una cronologia de la història de les biblioteques cremades, des del segle V abans de Crist fins a l'actualitat. Val la pena llegir-la amb deteniment. Trieu un dels fets i escriviu-ne una crònica, com si fos per a una revista.
- d) Com es van trobar les sales de la biblioteca de Bagdad?
- e) Quants llibres es van cremar a la biblioteca de Bagdad?

2. Mireu la pàgina web de la biblioteca de Montserrat i responeu:

- a) Quina fou la causa de la destrucció de la biblioteca de Montserrat?
- b) Quan es va refer la biblioteca de Montserrat? Com es va refer aquesta biblioteca?
- c) Quina temàtica és la més important a la biblioteca de Montserrat

<http://www.bibliotecademontserrat.net/catala/biblioteca.htm>

Llegiu el següent fragment de la novel·la *El nom de la rosa*:

La llàntia va anar a parar damunt de la pila de llibres caiguts, amuntegats els uns sobre els altres amb les pàgines obertes. L'oli es vessà, i de seguida es va calar foc en un pergami molt fràgil que començà a espetegar com un feix de rama seca. Tot va passar en uns instants; dels llibres s'alçà una flamarada, com si aquelles pàgines mil·lenàries haguessin esperat adeleradament durant segles el moment de cremar i ara es delectessin apaivagant de cop una set immemorial d'ecpirosi. Guillem es va adonar del que passava i deixà anar el vell —el qual, en veure's lliure, va recular uns passos—, vacil·là uns moments, potser massa, entre tornar a engrapar Jorge o apagar la petita foguera. Un llibre més vell que els altres va cremar gairebé de cop, expel·lint enlaire una llengua de foc.

¹³ ALBAREDA, Anselm M. *Història de Montserrat*. Montserrat: Impremta de Montserrat, 1945.

Les lleugeres glopades de vent, que podien apagar una flameta tènue, abrandaven en canvi, les més grosses i vives i feien voleiar una escampadissa d'atxes enceses.

–Apaga aquest foc, de pressa! –crià Guillem–. Aquí es cremarà tot!

[...] En aquell moment vaig tenir una inspiració: em vaig llevar l'hàbit, passant-lo pel cap, i vaig llançar-lo damunt les flames. Però el foc s'havia enfilat massa i va engolir l'hàbit. Vaig enretirar les mans, que tenia socarrimades, em vaig tombar cap a Guillem i vaig veure, a la seva esquena, la figura de Jorge, que s'hi havia acostat. L'escalfor era molt intensa i ell la va notar, va localitzar el foc i va llançar-hi el llibre d'Aristòtil.

[...]

En l'endemig algunes espurnes havien voleiat fins a les parets i ja s'estaven cargolant el volums d'un altre armari sota l'embranchada del foc...

Umberto Eco, *El nom de la rosa* (p. 513-514)¹⁴

3. Com es produeix el foc que cremarà la biblioteca? Intenteu llegir el capítol “Setè dia, nit”, de la novel·la *El nom de la rosa*. La descripció de l'incendi de la biblioteca i, posteriorment, de tot el monestir és tota una lliçó.

6.3. Escriptors perseguits

Una conseqüència de la implantació d'un règim dictatorial en un país pot ser la persecució i empresonament o condemna de molts escriptors. A la pàgina web del PEN català podreu trobar-hi més informació:

http://www.pencatala.cat/comites/comite_descriptors_empresonats

Mario Vargas Llosa és l'autor de *La ciudad y los perros* (1962), novel·la en què descriu les seves experiències al col·legi militar Leoncio Prado de la ciutat de Lima. Els militars, alarmats pel contingut d'aquesta obra, van confiscar-ne les exemplars i els van cremar l'any 1964.

1. Per què un escriptor pot ser empresonat o perseguit? Parleu-ne a classe. Creieu que l'art, bé sigui literatura o música, o pintura, es pot perseguir? Quines raons poden tenir certs estats per fer-ho?

2. Busqueu en una enciclopèdia el nom de l'escriptor Salman Rushdie. Per què va ser un escriptor perseguit? Per què per tot el món grups d'exaltats van cremar en públic la seva obra i fins i tot governs fonamentalistes el van condemnar a mort?

3. Es poden comptar més de cinc mil autors de llibres perseguits i cremats pels nazis a partir de 1933. Resumiu la biografia d'alguns d'ells: Bertolt Brecht, Sigmund Freud, Franz Kafka, Jack London, Alfred Polgar, Joseph Roth o Stefan Zweig. (http://www.tierradenadie.de/archivo8/zweig/sz_bio_esp_1.htm)

4. Busqueu el nom de l'escriptor que ha estat guardonat amb el Premi Nobel de Literatura 2006. Per què ha estat obligat a marxar del seu país?

¹⁴ Eco, Umberto. *El nom de la rosa*. Barcelona: Destino i Edicions 62, 1985. (Llibres a mà)

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia consultada

- ALONSO, Pilar; GIL, Alberto. *Personajes imaginarios en peligro de extinción*. Barcelona: Aura, 1994.
- AMADES, Joan. *Mitologia. Llibre dels somnis. Geografia fabulosa*. Barcelona: Selecta, 1979.
- AMADES, Joan. *Folklore de Catalunya. Rondallística*. Barcelona: Selecta, 1974.
- BAÉZ, Fernando. *Historia universal de la destrucción de los libros*. Barcelona: Destino, 2004.
- BORGES, Jorge Luis. *Borges A/Z*. Madrid: Siruela, 1988.
- BORGES, Jorge Luis. *Borges oral. El Libro*. Barcelona: Bruguera, 1983.
- BORGES, Jorge Luis; BIOY CASARES, Adolfo; OCAMPO, Silvina. *Antología de la literatura fantástica*. Barcelona: Edhasa, 1983.
- BRADBURY, Ray. *Fahrenheit 451*. Barcelona: Minotauro, 1996.
- CALVINO, Italo. *Si una nit d'hivern un viatger*. Barcelona: Edicions 62 i "la Caixa", 1988 (Les millors obres del segle XX)
- CAMPS PERARNAU, Susana. *La literatura fantástica y la fantasía*. Madrid: Montena Aula Col Questio, 1989.
- CIRLOT, Juan Eduardo. *Diccionario de símbolos*. Madrid: Siruela, 2003.
- DD. AA. *¿Por qué escribe usted?* Madrid: Ediciones y talleres de Escritura recreativa Fuentetaja, 2001.
- DD. AA. *Literatura fantástica*. Madrid: Siruela, 1985.
- DÍEZ, Juan. *Antología de la ciencia ficción española 1982-2002*. Barcelona: Minotauro, 2003.
- ECO, Umberto. *El nom de la rosa*. Barcelona: Destino i Edicions 62, 1985 (Llibres a mà)
- ENDE, Michael. *La història interminable*. Barcelona: Alfaguara, 2005.
- FÀBREGAS, Xavier. *El llibre de les bèsties. Zoologia fantàstica catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1983.
- FARRÉS I MALIAN, Francesc. *Fotografia històrica de Vic*. Granollers: Edicions catalanes Comarcals SA (Edicat), 1985.
- GUILLAMON, Julià. *Joan Perucho i la literatura fantàstica*. Barcelona: Edicions 62, 1989 (Llibres a l'abast)
- HUXLEY, Aldous. *Un món feliç*. Barcelona: Columna, 2002.

- JUNG, Carl G. *El hombre y sus símbolos*. Barcelona: Caralt, 1997.
- LLUÍS, Joan-Lluís. *Diccionari dels llocs imaginaris dels Països Catalans*. Barcelona: RBA La Magrana, 2006.
- MANGUEL, Alberto. *Guía de lugares imaginarios*. Madrid: Alianza Editorial, 1992.
- MARINA, José Antonio; VÁLGOMA, María de la. *La màgia de llegir*. Barcelona: Rosa dels vents, 2005.
- MARTÍNEZ FERRANDO. *La botiga dels llibres vells*. Alzira: Bromera, 2001 (Els nostres autors)
- MUNNÉ-JORDÀ, A. *Narracions de ciència-ficció. Antologia*. Barcelona: Edicions 62, 1982. (El Garbell)
- ORWELL, George. *1984*. Barcelona: Biblioteca bàsica d'El Periódico, 2005.
- PROPP, Vladimir. *Morfología del cuento popular*. Madrid: Fundamentos, 1981.
- PENNAC, Daniel. *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries, 1993.
- PERUCHO, Joan. *Gàbia per a petits animals feliços*. Barcelona: Quaderns Crema, 1981.
- RODARI, Gianni. *Gramática de la fantasía*. Barcelona: Aliorna, 1987.
- RODOREDA, Mercè. *La meva Cristina i altres contes*. Barcelona: Hermes, 2001.
- ROSELLÓ, Josep M. *Lugares mágicos del mundo. La memoria perdida*. Barcelona: Morales i Torres Editores, 2005. (Enigmas y misterios)
- ROWLING, J. K. *Harry Potter i la cambra secreta*. Barcelona: Empúries, 1998.
- ROWLING, J. K. *Harry Potter i la pedra filosofal*. Barcelona: Empúries, 1999.
- ROWLING, J. K. *Harry Potter i el pres d'Azkaban*. Barcelona: Empúries, 2000.
- RUGGERI, Paula. *El gran compendio de las criaturas fantásticas*. Barcelona: Círculo Latino, 2004. (Universos Alternativos)
- SEIERSTAT, Asne. *El llibreter de Kabul*. Barcelona: Edicions 62, 2004.
- SENNELL, Joles. *La guia fantàstica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Els Flautats)
- SEPÚLVEDA, Luis. *Un viejo que leía novelas de amor*. Barcelona: Tusquets, 2005. (Andanzas)
- SERRA, Màrius. *Verbàlia*. Barcelona: Empúries, 2000. (Biblioteca Universal)
- SHELDON, Dyan. *El cant de les balenes*. Madrid: Kókinos, 1993.
- SIERRA i FABRA, Jordi. *La biblioteca dels llibres buits*. Barcelona: Cruïlla, 2005.
- SIJIE, Dai. *Balzac i la Petita Modista xinesa*. Barcelona: Edicions 62, 2001. (El balanci)

SOLER i AMIGÓ, Joan. *Enciclopèdia de la Fantasia Popular*. Barcelona: Barcanova, 1998.

VILA, Anna. *Vacances al Zurich*. Barcelona: La Campana, 1993.

ZAID, Gabriel. *Los demasiados Libros*. Barcelona: Anagrama, 1996.

Llibres proposats per a l'educació primària o 1r cicle d'ESO

ARITZETA, Margarida. *Grafèmia*. Barcelona: Cruïlla, 1990. (El Vaixell de vapor)

CARROLL, Lewis. *Alicia en terra de meravelles*. Barcelona: Juventud, 1971.

COTRONEO, Roberto. *Si un matí d'estiu un nen*. Barcelona: Edicions 62, 1995.

DAHL, Roald: *Matilda*. Barcelona: Empúries, 2003. (L'Odissea)

FUNKE, Cornelia. *Cor de tinta*. Barcelona: RBA La Magrana, 2005.

FUNKE, Cornelia. *Sang de tinta*. Barcelona: RBA La Magrana, 2006.

LEWIS, C. S. *El lleó, la bruixa i l'armari*. Barcelona: Edhasa, 1991.

MILLÁN, José Antonio. *C. El petit llibre que encara no tenia nom*. Madrid: Círculo de Lectores, 1998.

RIBA VIÑAS, Cèlia. *Llegeix-me, si us plau*. Barcelona: Cruïlla, 1996. (El Vaixell de Vapor)

SINGER, Isaac, B. *Contes jueus: Naftalí, el narrador, i el seu cavall Sus*. Barcelona: Barcanova, 1989.

Pàgines web

www.michaelende.de

www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistes/endem.htm

www.andreusotorra.com/vinyetaliteraria/docus/endem.htm

www.xtec.es/recursos/lit_inf/dossier/ende/intro.htm

www.edu365.com/vadellibres/lilibre/11/index.html

www.alohacriticon.com/viajeliterario/article1115.html

www.epdlp.com/escritor.php?id=1683

www.avui.cat/avui/diari/04/nov/11/k170111.htm

www.avui.cat/avui/diari/04/set/30/k170130.htm

www.edu365.com/vadellibres/biblioteca/mon-llibres.html

<http://www.cinematruffaut.com/pub/arxiu/fahrenheit.htm>

http://www.llibro.com.ar/32feria/educativas/html/archivo/conferencias/8congreso_promocion_cocina.html

<http://www.andreusotorra.com>

<http://www.jornada.unam.mx/2005/01/10/a05a1cul.php>

<http://www.geocities.com/lospobresdelatierra2/altermedia/bellinghausen100105.html>

http://www.pencatala.cat/comites/comite_descriptors_empresonats

<http://www.geocities.com/Area51/Zone/7461/ray.htm>

<http://www.eldlp.com>

http://www.uv.es/metode/numero34/18_34.html

<http://www.edu365.com/vadellibres/biblioteca/mon-libres.html>

<http://www.sierraifabra.com/>

<http://www.escriptors.cat/autors/sierraj/>

http://redescolar.ilce.edu.mx/redescolar/act_permanentes/conciencia/fisica/medicion/bibalejandria.htm

<http://www.bibalex.org/English/gallery/pages/a01.htm>

<http://www.irht.cnrs.fr/recherche/manuscrit.htm> (per a imatge)

ANNEX: La lectura dins l'art

Pintures

Robert CAMPIN, «Anunciació» (1425). La Verge hi apareix llegint el *Llibre d'Hores*.

Antonello da MESSINA, «Sant Jeroni al seu gabinet» (1460)

REMBRANDT, «Sagrada Família» (1645). La Verge interromp la lectura del *Llibre de la saviesa* per mirar com dorm el nen Jesús.

VERMEER, «Lectora a la finestra» (1657)
«Dona jove al costat d'un bressol» (1655)

Anònim, «El doncel de Sigüenza» (segle xv). Escultura que es troba a la capella de Santa Caterina de la catedral de Sigüenza. Un cavaller jove llegeix damunt d'un sepulcre.

François BOUCHER, «Madame Pompadour» (1758) La senyora està llegint en un jardí i alça els ulls per mirar la natura.

Janssens ELINGA, «Dona llegint»

Georg Friedrich KERSTING, «Jove llegint a la llum d'una làmpada» (1814)

J.A. Dominique INGRES, «Paolo y Francesca» (1819) Paolo i Francesca es declaren amor quan llegeixen la declaració d'amor de Lancelot a Ginebra (Cant V, *Divina Comèdia*)

Paul DELAROCHE, «La mort dels fills del rei Eduard IV» (1831) Els nens estan llegint el llibre dels Proverbis quan el gos els alerta de la presència d'algú, els assassins.

Daniel MACLISE, «Charles Dickens llegint un conte de Nadal als seus amics» (1844)

Gustave COURBET, «Retrat de Baudelaire» (1847)
«Pierre-Joseph Proudhon i els seus fills» (1865)
«Noia en un jardí» (1880)

Camille COROT, «Lectura interrompida» (1870)

Berthe MORISOT, «Retrat de Mme. Pontillon» (1871) La germana de la pintora impressionista llegint al camp.

Édouard MANET, «A la platja» (1873) Dona llegint mentre l'home s'avorreix.
«Retrat d'Émile Zola» (1868)
«La lectura» (1873)

Claude MONET, «Retrat de Mme. Monet al sofà»

August RENOIR, «Dona llegint» (1875) «La lectora» (1890) «Lectora blanca» «Lectora verda»

François BONVIN, «Escola de nenes» (1873) Aula d'una escola de monges amb nenes llegint assegudes a terra.

Henri de TOULOUSE-LAUTREC, «La comtessa A. de Toulouse Lautrec al castell de Malromé» (1887)

Berthe MORISOT, «Nena llegint» (1888)

Carl LARSSON, «Lisbeth llegint» (1904) Aquarel·la que mostra la filla del pintor.

Arnold GENTHE, «Helen Kennerly and Her Sons» (1912)

Norman ROCKWELL, «Daydreamer» (1924)
«Dreams of Long Ago» (1927)

Fotografia

Fotografia anònima, «Enfants regardant la vitrine d'un libraire» (París, 1943)

Otto HAGET, «Fortune» (1946) Fotografia d'un seminari a la universitat de Califòrnia.

André KERTÉSZ, «Chat noir» (1953). Fotografia on es veu un gat negre sobre l'espatlla d'un home que llegeix.

Edward HOPPER, «Interior (Model llegint)» (1925)
«Vagó amb seients» (1965)
«Prenent el sol» (1960)

BALTHUS, «Katia llegint» (1968-1976)

Gary HILL, «Remarks on color» (1998). Fotografia que retrata la filla del fotògraf llegint en veu alta un llibre de Wittgenstein, *Notes sobre el color*. Wittgenstein va investigar la diferència entre la identificació visual del color i les paraules i, així, el fotògraf mostra el conflicte entre la vocalització i la comprensió.

